

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W OŚRODKU „CENTRUM PSYCHE”

Podstawa prawna:

1. U. 2023 poz. 1606 USTAWA z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw.
2. Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997.78.483) – zapisy regulują ochronę Dziecka przed przemocą, wyzyskiem i demoralizacją.
3. KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. z dnia 23 grudnia 1991 r.).
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”(Dz.U. 2023 poz. 1870).
5. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493)
6. Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2015.583, t.j.) – zapisy regulujące relację pomiędzy rodzicami a dzieckiem oraz rodzicami i placówką oświatową, a także władzę rodzicielską, kontakty rodzica z dzieckiem i reprezentację dziecka
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. 1997.88.553 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego – akty prawne regulujące m.in. interwencję w przypadku popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka.
8. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U.2023.0.984 tj.)
9. Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309).
10. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U.2023.0.900 t.j.)
11. Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1700).
12. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art.162,
13. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)

Preambuła

Każde dziecko jest podmiotem niezbywalnych praw, w tym prawa do ochrony godności. Każde dziecko należy traktować z szacunkiem oraz należytą uwagą i troską o jego dobro. Nadrzędnym celem Ośrodka „Centrum Psyche” jest zapewnienie dzieciom harmonijnych warunków rozwoju, wolnych od wszelkich form przemocy, krzywdzenia i zaniedbania. Wszelkie działania podejmowane przez pracowników, stażystów, praktykantów, wolontariuszy są podporządkowane dobru i bezpieczeństwu dzieci. Świadomi niezbywalnych i powszechnych praw dziecka, w tym

szczególnie prawa do wolności od jakiegokolwiek przemocy fizycznej i psychicznej zapisanego w Konwencji o prawach dziecka ustanawiamy Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Bieżący dokument służyć ma zapewnieniu jak najlepszej ochrony przed krzywdzeniem, rozumianym przez nas jako zaniedbanie dziecka, stosowanie wobec niego przemocy fizycznej bądź psychicznej oraz wykorzystanie. Postanowienia Polityki obowiązują wszystkich pracowników Ośrodka „Centrum Psyche”, stażystów, wolontariuszy i praktykantów, którzy realizując swoje zadania i cele mają na względzie najwyższe dobro i bezpieczeństwo dziecka.

ROZDZIAŁ I

Słownik terminów

1. DANE OSOBOWE - informacje dotyczące pacjenta ośrodka „Centrum Psyche” umożliwiające jego identyfikację
2. WŁAŚCICIELE OŚRODKA / PROWADZĄCY OŚRODEK - osoby kierujące gabinetem i zatrudnioną tam grupą ludzi.
3. DZIECI O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH - dzieci, które potrzebują rozpoznania i zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wynikających z następujących czynników: szczególnych uzdolnień, niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, choroby przewlekłej, specyficznych trudności w uczeniu się, zaburzeń komunikacji językowej, niepowodzeń edukacyjnych, sytuacji kryzysowych lub traumatycznych, zaniedbań środowiskowych, które są związane z sytuacją bytową dziecka, oraz trudności adaptacyjnych, które wynikają z różnic kulturowych lub ze zmiany środowiska edukacyjnego.
4. INSTYTUCJA - każda firma/ organizacja/ instytucja itp. współpracująca z ośrodkiem „Centrum Psyche”.
5. MAŁOLETNI - jest każda osoba do ukończenia 18 roku życia.
6. PSYCHOLOG/TERAPEUTA/COACH/LEKARZ - członek personelu zatrudniony na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy B2B, którego zadaniem jest prowadzenie wizyt, zajęć o charakterze terapeutycznym .
7. OPIEKUN DZIECKA - osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny, albo inna osoba uprawniona do reprezentacji na podstawie przepisów szczególnych lub orzeczenia sądu (w tym: rodzina zastępcza).
8. PERSONEL - wszystkie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy B2B, a także osoby podejmujące obowiązki na zasadach wolontariatu, trenerzy, animatorzy, praktykanci, stażyści.
9. KRZYWDZENIE - należy przez to rozumieć każde zamierzone lub niezamierzone działanie albo zaniechanie ze strony opiekuna dziecka, pracownika lub osoby trzeciej, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka.

Krzywdzeniem jest:

Przemoc – zachodzi, gdy jakaś osoba odnosi się do drugiej w sposób niezgodny z wymaganiami relacji, która je łączy.

Przemoc fizyczna – jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne.

Przemoc emocjonalna – to powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie dziecka, wciąganie dziecka w konflikt dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, uwagi i miłości, stawianie dziecku wymagań i oczekiwań, którym nie jest ono w stanie sprostać. Jej celem jest naruszenie godności osobistej.

Wykorzystywanie seksualne – to każde zachowanie, które prowadzi do seksualnego zaspokojenia kosztem dziecka. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie dziecka, współżycie z dzieckiem) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm). Przemoc ta może być jednorazowym incydentem lub powtarzać się przez dłuższy czas.

Zaniedbywanie – to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego, zapewnienie mu odpowiedniego pożywienia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa.

10. ZGODA RODZICA/ PRAWNEGO OPIEKUNA DZIECKA – zgoda rodziców/prawnych opiekunów dziecka. W przypadku braku porozumienia między rodzicami/ opiekunami otrzymują oni informację o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinno – opiekuńczy.

11. Osoby odpowiedzialne za Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem to wyznaczeni przez właścicieli placówki pracownicy, sprawujący nadzór nad realizacją polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w Poradni zwanych dalej koordynatorami.

12. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego.

ROZDZIAŁ II

ZASADY ZAPEWNIAJĄCE BEZPIECZNE RELACJE MIĘDZY MAŁOLETNIM A PERSONELEM PORADNI

1. Prowadzący Ośrodek weryfikują w Rejestrze Sprawców Przestępstw Seksualnych każdą osobę przed dopuszczeniem jej do pracy z dziećmi.
2. Bezpośredni kontakt z dzieckiem oparty jest na poszanowaniu jego intymności i godności.
3. Niedopuszczalne są zachowania, które wzbudzają poczucie zagrożenia lub noszą znamiona: przemocy fizycznej (np. popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, szarpanie), erotyzowania relacji (flirt słowny, dwuznaczny żart, wyzywające spojrzenie), seksualizacji relacji (obcowanie płciowe i inne czynności seksualne).
4. Nie dopuszcza się komunikacji z małoletnim, która ma akcenty wrogości, wulgaryzmów, agresji, złośliwości i ironicznych komentarzy. Komunikacja nie powinna: wzbudzać w małoletnim poczucie zagrożenia (groźby, wyzwiska, krzyk), obniżania i niszczenia poczucia wartości (np. wyzwiska, krzyk, negatywne ocenianie, reakcja nieadekwatna do sytuacji, wzbudzanie poczucia winy, negowanie uczuć), upokarzać (publiczne wyszydzanie, naigrywanie się, ośmieszanie), naruszać granic (niezachowywanie odpowiedniego dystansu, obcesowość, podteksty o charakterze erotycznym).
5. Pracowników obowiązuje obiektywizm, sprawiedliwość, bezinteresowność i szacunek w traktowaniu każdego małoletniego, bez względu na pochodzenie, rasę, wyznanie i narodowość.
6. Niedopuszczalne są wszelkie formy dyscyplinowania mające na celu upokorzenie, poniżenie oparte na wykorzystywaniu przewagi fizycznej bądź psychicznej.
7. Niestosowanie się do ww. standardów dotyczących dyscyplinowania małoletnich skutkuje notatką służbową podpisaną przez prowadzących Ośrodek i pracownika, którego to dotyczy.

8. Pracownik Ośrodka nie może utrzymywać wizerunków dzieci w celach prywatnych, również zawodowych, jeżeli opiekun dziecka nie wyraził na to zgody.
9. Pracownik zobowiązany jest do zapewnienia dzieciom, w sytuacji, kiedy poczują się niekomfortowo, stosowną pomoc, zgodną z instrukcją jej udzielania.
10. W przypadku, gdy pracownika łączy z dzieckiem lub jego opiekunem relacje rodzinne lub towarzyskie, zobowiązany on jest do zachowania pełnej poufności, w szczególności do utrzymania w tajemnicy spraw dotyczących innych małoletnich, opiekunów i pracowników.

ROZDZIAŁ III

ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA MAŁOLETNIICH

1. Pracownicy Ośrodka posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich. Takie jak:
  - widoczne obrażenia ciała (siniaki, ugryzienia, rany), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić. Obrażenia są w różnej fazie gojenia;
  - dziecko boi się rodzica lub opiekuna, boi się powrotu do domu;
  - dziecko wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
  - dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.;
  - dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone, depresyjne itp. lub zachowuje się agresywnie, buntuje się, samookalecza się itp.;
  - dziecko mówi o przemocach.
2. Jeżeli z objawami u małoletniego współwystępują określone zachowania rodziców lub opiekunów, to podejrzenie, że dziecko jest krzywdzone jest szczególnie uzasadnione. Niepokojące zachowania rodziców to:
  - rodzic/opiekun podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnień przyczyn obrażeń dziecka;
  - rodzic/opiekun odmawia, nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem dziecka;
  - rodzic/opiekun mówi o małoletnim w negatywny sposób, ciągle obwinia, poniża strofując dziecko (np.: używając określeń takich jak „idiota”, „gnojek”, „gówniarz”);
  - rodzic/opiekun poddaje małoletniego surowej dyscyplinie lub jest nadopiekuńczy lub zbyt pobłażliwy lub odrzuca małoletniego;
  - rodzic/opiekun zachowuje się agresywnie.
3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka, pracownicy Ośrodka podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania stosownej pomocy.
4. Pracownicy Ośrodka monitorują sytuację i dobrostan małoletniego.

ROZDZIAŁ IV

ZASADY I PROCEDURA PODEJMOWANIA INTERWENCJI W SYTUACJI PODEJRZENIA KRZYWDZENIA DZIECKA PRZEZ PRACOWNIKA, OSOBĘ TRZECIĄ, INNEGO DZIECKA LUB OPIEKUNA

1. Zakres zadań poszczególnych pracowników Poradni w przypadku podejrzenia lub uzyskania informacji, że małoletni jest krzywdzony:
  - a) Właściciele Ośrodka i Koordynator:
    - Przyjmują zgłoszenie o krzywdzeniu lub podejrzeniu krzywdzenia małoletniego oraz prowadzą rozmowę z rodzicami lub opiekunami prawnymi. W sytuacjach podejrzenia

przemocy domowej wobec małoletniego podejmują decyzję o uruchomieniu procedury „Niebieskiej Karty”.

- W przypadku, gdy małoletni doświadcza przemocy domowej lub jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy z Ośrodkiem, składają wniosek o wgląd w sytuację rodziny do sądu lub zawiadamiają policję lub prokuraturę o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

- W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia małoletniego zawiadamiają policję.

- W sytuacji, gdy sprawcą przemocy jest osoba dorosła, zawiadamiają policję.

- W przypadku, gdy sprawcą przemocy jest nieletni, a wcześniejsze metody postępowania okazały się nieskuteczne zawiadamiają sąd.

- Prowadzą nadzór nad prowadzeniem przypadku pokrzywdzonego małoletniego. Zapewniają pomoc pracownikom Ośrodka w realizacji ich zadań np. ułatwiają konsultacje trudnych spraw ze specjalistami, organizują szkolenia w zakresie reagowania na przemoc wobec małoletnich.

b) Pracownik Ośrodka:

Przekazuje Prowadzącym Ośrodek lub Koordynatorowi informację o tym, że podejrzewają przemoc wobec małoletniego.

2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że małoletni jest ofiarą przemocy domowej:

- Jeśli osobą przyjmującą zgłoszenie o podejrzeniu krzywdzenia dziecka jest pracownik Ośrodka to informuje on o tym fakcie lub zdarzeniach Koordynatorowi i Właścicielom Ośrodka. Badane są okoliczności sprawy oraz odbywa się rozmowa z rodzicem, prawnym opiekunem lub osobą z najbliższej rodziny pokrzywdzonego, której sprawa nie dotyczy.

- Jeżeli stan dziecka wskazuje na zagrożenie jego zdrowia i życia dyrektor, koordynator lub pracownik Ośrodka wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).

- Prowadzący Ośrodek podejmują decyzję o wdrożeniu procedury „Niebieskiej Karty” i składa wniosek do odpowiedniej instytucji.

- W przypadku zaniedbywania dziecka, poniżania, upokarzania, ośmieszania dziecka, wciągania dziecka w konflikt dorosłych, manipulowania nim, dyrektor powiadamia policję, sąd lub zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że małoletni jest ofiarą przemocy ze strony pracownika Ośrodka:

- Osoba podejrzewająca krzywdzenie dziecka w Ośrodku zgłasza to Koordynatorowi lub Prowadzącym Ośrodek Koordynator lub Właściciele Ośrodka podejmuje działania w celu zbadania sprawy: rozmowa z dzieckiem, rozmowa z pracownikiem na temat podejrzenia krzywdzenia, rozmowa z pracownikami Ośrodka na temat zdarzenia, obserwacja pracownika itd.

- Prowadzący Ośrodek powiadamia rodziców lub prawnych opiekunów dziecka.

- Prowadzący Ośrodek placówki, po potwierdzeniu informacji, podejmują działania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa ogólnego i prawa pracy, stosuje karę porządkową, zawiadamia prokuraturę lub kieruje sprawę do komisji dyscyplinarnej.

- W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłaszają rodzice lub opiekunowie prawni dziecka Prowadzący Ośrodek lub koordynator mogą zaproponować zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia.

- Jeśli osobą przyjmującą zgłoszenie dziecka o łamaniu jego praw jest pracownik Poradni, to informuje on o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach Właścicieli Ośrodka lub Koordynatora.

- W zależności od sytuacji Prowadzący Ośrodek informują rodziców i dziecko o poczynionych ustaleniach i możliwych formach pomocy.

ROZDZIAŁ V

ZASADY OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH MAŁOLETNIEGO

Dane osobowe małoletniego podlegają ochronie na zasadach określonych w Ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych):

1. Pracownik Ośrodka ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem;
2. Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów;
3. Pracownik Ośrodka jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych dziecka i udostępnienia tych danych w ramach zespołu interdyscyplinarnego.
4. Pracownik Ośrodka może wykorzystać informacje o małoletnim w celach szkoleniowych lub edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości dziecka oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację małoletniego.
5. Pracownik Ośrodka, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może skontaktować się z opiekunem małoletniego i zapytać go o zgodę na podanie jego danych kontaktowych przedstawicielom innych instytucji np. sąd, szkoła. W przypadku wyrażenia zgody, pracownik Ośrodka podaje przedstawicielowi instytucji dane kontaktowe do opiekuna małoletniego.

ROZDZIAŁ VI

ZASADY OCHRONY WIZERUNKU DZIECKA

1. Upublicznienie przez pracownika Ośrodka wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (tj. fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna małoletniego.
2. Pracownik Ośrodka nie może umożliwiać przedstawicielom innych instytucji utrwalania wizerunku dziecka (tj. filmowanie, fotografowanie) bez pisemnej zgody opiekuna małoletniego.
3. Przed utrwaleniem wizerunku małoletniego należy dziecko oraz opiekuna poinformować o tym, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. że umieszczony zostanie na facebook.com/instagram.com) w celach promocyjnych.

ROZDZIAŁ VII

ZASADY USTALENIA PLANU WSPARCIA MAŁOLETNIEGO PO UJAWNIENIU KRZYWDY

Zespół Ośrodka udziela pomocy i wsparcia pokrzywdzonemu dziecku zgodnie z ogólnymi zasadami pomocy pacjentom Ośrodka lub udziela informacji o innych miejscach oferujących pomoc dla małoletnich. W przypadku rezygnacji z korzystania z pomocy Ośrodka i braku informacji o sposobie zabezpieczenia dobra małoletniego po ujawnieniu krzywdy, prowadzący ośrodek informuje Sąd Rodzinny o ustaniu udzielania pomocy oraz konieczności wglądu w sytuację rodziny i zabezpieczenia praw dziecka.

ROZDZIAŁ VIII

PROCEDURY OKREŚLAJĄCE ZAKŁADANIE „ NIEBIESKIEJ KARTY”

1. Każde powzięcie informacji przez pracownika Ośrodka o zaistnieniu przemocy wobec małoletniego, nakazuje rozpoczęcie procedury „Niebieskiej Karty”.
2. Procedura „Niebieskiej Karty” stosowana jest zawsze w sytuacjach podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka opisanych w rozdziale 3.

ROZDZIAŁ IX

ZASADY AKTUALIZACJI STANDARDU OCHRONY MAŁOLETNIICH ORAZ ZAKRES KOMPETENCJI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA PRZYGOTOWANIE PERSONELU PORADNI DO STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH

1. Standardy będą aktualizowane minimum co 2 lata.
2. Właściciele Ośrodka wyznacza osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich, która monitoruje realizację tych standardów, reaguje na ich naruszenie lub ewentualne zmiany.
3. Osoba odpowiedzialna za realizację Standardu może powołać zespół koordynujący, jeśli uzna, że taki zespół przyczyni się do lepszej realizacji Standardów bądź pozwoli na szybsze reagowanie w sytuacji, gdy Standardy Ochrony Małoletnich będą wymagały aktualizacji.
4. W razie konieczności Koordynator wprowadza zmiany w Standardach, które następnie są potwierdzane przez Właścicieli Ośrodka.
5. Każdy terapeuta został zapoznany z Standardami Ochrony Małoletnich i podpisał oświadczenie o zapoznaniu się z nimi.

ROZDZIAŁ X

ZASADY UDOSTĘPNIANIA RODZICOM I DZIECIOM STANDARDÓW DO ZAPOZNANIA SIĘ Z NIMI I ICH STOSOWANIA

1. Dokument „Standardy Ochrony Małoletnich” jest dokumentem ogólnodostępnym dla personelu Ośrodka, dzieci oraz ich opiekunów.
2. Dokument publikowany jest na stronie internetowej Ośrodka oraz dostępny w poczekalni Ośrodka w wersji skróconej i pełnej.

ROZDZIAŁ XI

MONITORING STOSOWANIA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH

1. Osobą odpowiedzialną za monitorowanie realizacji niniejszych Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem jest Koordynator.
2. Każdy terapeuta został zapoznany z Standardami Ochrony Małoletnich i podpisał oświadczenie o zapoznaniu się z nimi.

ZAPIS KOŃCOWY

1. Standardy Ochrony Małoletnich wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.